

V Bruselu dne 24.6.2020
COM(2020) 258 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Strategie EU v oblasti práv obětí (2020–2025)

ÚVOD

Kriminalita se může dotknout nás všech. Každý rok se v Evropské unii stanou oběťmi trestné činnosti miliony lidí¹. Unie rovnosti musí zajistit přístup ke spravedlnosti pro všechny oběti trestných činů² bez ohledu na to, kde v Evropské unii nebo za jakých okolností k trestnému činu došlo.

Oběti trestných činů musí mít kdykoli přístup k podpoře a ochraně. Během omezení volného pohybu osob ve společnosti v průběhu pandemie COVID-19 došlo k nárůstu domácího násilí³, pohlavního zneužívání dětí, kybernetické kriminality⁴ a rasistických a xenofobních trestných činů z nenávisti⁵. Je proto zásadní posílit rámec pro podporu a ochranu obětí a zajistit, aby byl v krizových situacích odolný.

Tato první strategie EU v oblasti práv obětí poskytuje rámec pro práci Komise v období 2020–2025. Vyzývá k přijetí opatření také další subjekty, včetně členských států EU a občanské společnosti. Zvláštní pozornost věnuje specifickým potřebám obětí násilí páchaného na základě pohlaví. EU učiní vše, co je v jejích silách, pro předcházení násilí na základě pohlaví a boj proti němu a pro podporu a ochranu obětí těchto trestných činů. Síla EU je v její rozmanitosti. EU tak učiní vše, co je v jejích silách, aby zabránila trestným činům z nenávisti a bojovala proti nim ve všech jejích formách, včetně rasových, antisemitských, homofobních či transfobních trestných činů z nenávisti.

EU již přijala pevný soubor práv obětí. Směrnice o právech obětí⁶ zahrnuje právo na přístup k informacím, právo na podporu a ochranu v souladu s individuálními potřebami obětí a soubor procesních práv. Další příslušné akty EU zahrnují směrnici o odškodňování⁷ a pravidla EU o evropských ochranných příkazech⁸. EU dále přijala nástroje, které reagují na specifické potřeby obětí konkrétních trestných činů: směrnici o boji proti obchodování s lidmi⁹, směrnici o boji proti pohlavnímu zneužívání

¹ Podle Eurostatu bylo v Evropské unii v roce 2017 zaznamenáno přibližně 15 milionů závažných trestných činů (vražd, pohlavního vykořisťování dětí, útoků, únosů, sexuálního násilí, znásilnění, sexuálních útoků a loupeží).

² Jak zdůrazňuje zpráva Agentury pro základní práva nazvaná „Victims’ rights as standards of criminal justice – Justice for victims of violent crime“ (Práva obětí jako normy trestního soudnictví – Spravedlnost pro oběti násilné trestné činnosti) (2019), práva obětí na přístup ke spravedlnosti a ochraně jsou základními právy.

³ Viz Světová zdravotnická organizace (březen 2020) o nárůstu domácího násilí během pandemie COVID-19: <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/emergencies/COVID-19-VAW-full-text.pdf>.

⁴ Europol, *Pandemic profiteering: how criminals exploit the COVID-19 crisis* (Prospěch ze stavu pandemie: jak pachatelé trestných činů využívají krizovou situaci rozšíření onemocnění COVID-19), březen 2020, viz: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/pandemic-profiteering-how-criminals-exploit-covid-19-crisis>.

⁵ <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1>

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (směrnice o právech obětí).

⁷ Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodňování obětí trestných činů (směrnice o odškodňování).

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU ze dne 13. prosince 2011 o evropském ochranném příkazu a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 606/2013 ze dne 12. června 2013 o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských věcech.

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV.

a pohlavnímu vykořisťování dětí¹⁰ a směrnici o boji proti terorismu¹¹, jež stanoví zvláštní práva obětí terorismu. EU rovněž podepsala Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulskou úmluvu)¹².

Nehledě na tento pokrok ukazují současné zprávy¹³, že **oběti trestné činnosti se nemohou stále plně dovolávat svých práv v EU**. Obtíže obětí spojené s přístupem ke spravedlnosti vyplývají především z nedostatku informací a nedostatečné podpory a ochrany. Oběti jsou v průběhu trestního řízení a při uplatňování nároku na odškodnění často vystaveny sekundární viktimizaci¹⁴. Pro osoby, které se staly obětí trestné činnosti při cestování do zahraničí, je získat přístup ke spravedlnosti a odškodnění ještě obtížnější. Pro nejzranitelnější oběti, jako jsou oběti genderově podmíněného násilí, dětské oběti, oběti se zdravotním postižením, oběti z řad starších osob, oběti trestných činů z nenávisti, oběti terorismu nebo oběti obchodování s lidmi je zvláště obtížné projít trestním řízením a vypořádat se s následky trestného činu.

Řešení tohoto problému začíná lepším uplatňováním pravidel EU o právech obětí v praxi. Z nedávných zpráv Evropské komise o provádění směrnice o právech obětí¹⁵ a směrnice o evropském ochranném příkazu¹⁶ vyplývá, že je třeba dále pokročit, aby tyto nástroje dosáhly svého plného potenciálu¹⁷. Důvodem je především jejich neúplné provedení. Většina členských států dosud plně neprovedla minimální normy, jak byly dohodnuty v pravidlech EU o právech obětí¹⁸. Zprávy o provádění rovněž poukazují na nesprávné provedení ve vnitrostátních právních řádech. Plné provádění vyžaduje, aby byly zavedeny vhodné struktury poskytující služby podpory na obecné i odborné úrovni, jakož i ochranu v souladu s individuálními potřebami obětí. Všechny subjekty přicházející do styku s oběťmi musí být navíc vyškoleny a musí si být plně vědomy práv

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV.

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/541 ze dne 15. března 2017 o boji proti terorismu, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV a mění rozhodnutí Rady 2005/671/SVV (směrnice o boji proti terorismu).

¹² Istanbulskou úmluvu podepsala EU v roce 2017. Je měřítkem pro mezinárodní normy v této oblasti. K dnešnímu dni podepsaly úmluvu všechny členské státy Evropské unie a 21 států ji ratifikovalo.

¹³ Viz zejména nedávné zprávy Komise o provádění směrnice o právech obětí a směrnice o evropském ochranném příkazu uvedené níže, jakož i několik dalších nedávných zpráv v oblasti práv obětí, jež jsou rovněž uvedeny níže.

¹⁴ Sekundární viktimizace může být definována jako negativní důsledky pro oběti, které mohou vyplývat z jejich účasti v trestním řízení, včetně vystavení obětí stykům s pachateli, soudními orgány a/nebo širokou veřejností.

¹⁵ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice o právech obětí, COM(2020)188 final, viz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2020%3A188%3AFIN>.

¹⁶ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU ze dne 13. prosince 2011 o evropském ochranném příkazu, COM(2020) 187 final, viz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2020%3A187%3AFIN>.

¹⁷ Obdobné závěry je možné vyvodit ze zpráv o provádění směrnice o pohlavním zneužívání dětí (COM(2016) 871 a COM(2016) 872) a směrnice o obchodování s lidmi (COM(2016) 722 final)).

¹⁸ Komise vede v současnosti 21 řízení o nesplnění povinnosti z důvodu neúplného provedení směrnice o právech obětí proti Belgii, Bulharsku, České republice, Estonsku, Francii, Chorvatsku, Itálii, Kypru, Litvě, Lotyšsku, Lucembursku, Maďarsku, Maltě, Německu, Polsku, Portugalsku, Rakousku, Rumunsku, Slovensku, Slovinsku a Švédsku.

obětí. Je velmi důležité, aby všechny členské státy plně prováděly a uplatňovaly dohodnuté minimální normy. Komise se zaměří na zajištění správného provádění pravidel EU, a to případně i prostřednictvím dodatečných právních opatření. Komise bude rovněž podporovat osvědčené postupy, jak dosáhnout dohodnutých minimálních norem a jak je překonat. **Tam, kde je to vhodné, Komise navrhne, aby se dále posílila pravidla EU o právech obětí.**

Některé subjekty předložily doporučení, jak zlepšit politiku EU v oblasti práv obětí. Při přípravě této strategie zohlednila Komise závěry Rady o právech obětí¹⁹ z prosince 2019, studii Evropského parlamentu²⁰, jakož i doporučení uvedená v několika zprávách, včetně těch od zvláštního poradce bývalého předsedy Komise Junckera o odškodnění obětí²¹, Agentury pro základní práva²² a organizace Victim Support Europe²³.

Tato strategie je založena na dvousměrném přístupu: **posílení práv obětí trestného činu a spolupráce týkající se prosazování práv obětí.** Je nezbytné posílit práva obětí trestných činů, aby mohly ohlašovat trestné činy, účastnit se trestního řízení, domáhat se odškodnění a nakonec se co možná nejvíce zotavit z následků trestného činu²⁴. Těchto ambiciózních cílů je možné dosáhnout jen v případě, že Komise a všechny příslušné subjekty budou spolupracovat. Proto se také tato strategie zaměřuje na posilování spolupráce a koordinace.

Strategie má pět klíčových priorit: i) účinná komunikace s oběťmi a bezpečné prostředí pro oběti, aby mohly oznámit trestný čin; ii) zlepšení podpory a ochrany nejzranitelnějších obětí; iii) usnadnění přístupu obětí k odškodnění; iv) posílení spolupráce a koordinace mezi všemi příslušnými subjekty a v) posílení mezinárodního rozměru práv obětí.

¹⁹ Závěry Rady o právech obětí přijaté dne 3. prosince 2019. <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2019/12/02-03/>.

²⁰ Evropský parlament, Criminal procedural laws across the European Union – A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation (Trestní právo procesní v Evropské unii – Srovnávací analýza vybraných hlavních rozdílů v dopadu, jaký mají na vývoj právních předpisů EU), srpen 2018, k dispozici na https://www.europarl.europa.eu/thinktank/cs/document.html?reference=IPOL_STU%282018%29604977.

²¹ Strengthening victims' rights: from compensation to reparation – For a new EU Victims' rights strategy 2020-2025 (Posílení práv obětí: od kompenzace po náhradu škody – k nové strategii EU pro práva obětí na období 2020–2025), zpráva zvláštního poradce J. Milqueta předsedovi Evropské komise Jean-Claude Junckerovi, https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights_en.

²² Agentura Evropské unie pro základní práva, čtyři zprávy o spravedlnosti pro oběti násilných trestných činů, duben 2019, k dispozici na <https://fra.europa.eu/en/publication/2019/victims-rights-standards-criminal-justice-justice-victims-violent-crime-part-i>.

²³ Victim Support Europe, Victims of Crime Implementation Analysis of Rights in Europe (VOCIARE) (Analýza uplatňování práv obětí trestných činů v Evropě), říjen 2019, k dispozici na <https://victimsupport.eu/about-us/our-projects/vociare/>.

²⁴ V tomto ohledu je důležitá restorativní justice. Restorativní justice zahrnuje řadu služeb, například mediaci mezi obětí a pachatelem, konzultace s nejbližší rodinou a projednání za účasti činem dotčeného sociálního společenství (sentencing circles) (46. bod odůvodnění směrnice o právech obětí).

POSÍLENÍ PRÁV OBĚTÍ TRESTNÉHO ČINU

1. Účinná komunikace s oběťmi a bezpečné prostředí pro oběti, aby mohly oznámit trestný čin

Účinná politika boje proti trestné činnosti vyžaduje, aby vnitrostátní orgány zajistily **bezpečné prostředí pro oběti, které chtějí oznámit trestné činy**. Lepší podpora a ochrana obětí trestných činů povede ke zvýšené bezpečnosti všech občanů v Evropské unii.

Oběti si příliš často nejsou vědomy svých práv²⁵. Osoby, které jsou ve styku s oběťmi (včetně orgánů prvního kontaktu), které by měly oběti o jejich právech informovat, k tomu často nejsou řádně proškoleny²⁶. Závažným problémem je také nedostatečné ohlašování trestných činů. Strach z pachatele nebo negativních důsledků vyplývajících z účasti v soudním řízení často oběť od ohlášení trestného činu odradí. Velmi málo jsou ohlašovány případy sexuálního a genderově podmíněného násilí. Pouze asi třetina žen, které jsou fyzicky nebo sexuálně zneužity, většinou svým partnerem nebo blízkými příbuznými, se obrátí na úřady²⁷. V případě genderově podmíněného násilí je třeba věnovat co největší pozornost tomu, aby se zabránilo viktimizaci dětí. Oznámit trestný čin může být obtížné i pro dítě. Děti často čelí viktimizaci v rodinném prostředí nebo ze strany osob, na nichž jsou závislé. Je proto důležité zajistit zvláštní ohlašovací mechanismy pro takové oběti. Odborníci, kteří jsou s nimi ve styku (např. zdravotnický personál nebo učitelé), by měli být proškoleni, aby mohli trestné činy zjišťovat a náležitě je řešit.

Je rovněž důležité, aby příslušní odborníci komunikovali s oběťmi způsobem přiměřeným jejich konkrétním potřebám. To platí zejména pro oběti se zdravotním postižením. Odborníci, kteří jsou v kontaktu s oběťmi se zdravotním postižením, by měli být vyškoleni, aby s nimi mohli komunikovat způsobem, který bere v úvahu jakákoli duševní nebo fyzická poškození, jako jsou poruchy sluchu nebo řeči. Kromě toho musí být pro oběti se zdravotním postižením zajištěna dostupnost prostor, aby mohly oznámit trestný čin a účastnit se trestního řízení.

Oběti trestných činů, které patří do znevýhodněných nebo zranitelných komunit či menšin, kromě toho mohou mít nízkou důvěru ve veřejné orgány, což jim brání

²⁵ Viz zejména zpráva VOciare organizace Victim Support Europe, s. 4 a 24 až 30.

²⁶ Čtyři zprávy Agentury pro základní práva o právech obětí poukazují na nedostatečnou úroveň odborné přípravy v oblasti práv obětí u osob, které přicházejí do styku s oběťmi, včetně policie, a zdůrazňují důležitou roli právnických fakult ve vzdělávání právníků, viz například: část I zprávy, stanovisko 2, část II zprávy, stanoviska 2 a 7, část III zprávy, stanoviska 2 a 4 (v souvislosti s obecným chápáním práv obětí ze strany úředníků); část IV zprávy zdůrazňuje, že úředníci nedostatečně chápou potřeby a práva žen jako obětí násilí ze strany partnera.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-based-violence/ending-gender-based-violence_en

v ohlašování trestných činů²⁸. Z průzkumů prováděných Agenturou pro základní práva vyplývá nízká úroveň ohlašování trestných činů z nenávisti u LGBTI+, černošských, muslimských a židovských komunit²⁹. Pro zvýšení ohlašování trestných činů členy těchto komunit je velmi důležité zvýšit důvěru vůči veřejným orgánům, například posilováním spolupráce mezi příslušnými orgány a příslušnými komunitami³⁰. Je stejně tak důležité zajistit zvláštní odbornou přípravu v otázkách rovného zacházení pro policii a další osoby, které přijdou s těmito oběťmi do styku³¹.

Stále větší část našeho života se odehrává online, přičemž pandemie COVID-19 tento trend ještě zdůraznila. Kyberkriminalita³² může zahrnovat závažné trestné činy proti osobám, jako jsou sexuálně motivované trestné činy páchané online (včetně trestných činů páchaných na dětech), krádež totožnosti, trestné činy z nenávisti a trestné činy proti majetku (např. podvody a padělání bezhotovostních platebních prostředků) páchané online. Oběti kyberkriminality někdy nemusí nalézt odpovídající pomoc k nápravě utrpěné škody a trestný čin často neoznámí. Zejména dětem nebo starším osobám často chybí nezbytné digitální dovednosti nebo povědomí o prostředcích nápravy, které mají k dispozici. Ohlašování kybernetické trestné činnosti by mělo být dále usnadněno a obětem by měla být poskytnuta pomoc, jakou potřebují³³.

Nepostradatelným prvkem vytváření bezpečnějšího prostředí pro oběti je zlepšování povědomí o právech obětí. V rámci této strategie bude proto Komise podporovat lepší

²⁸ Viz zpráva skupiny EU na vysoké úrovni o boji proti rasismu a xenofobii a jiným formám nesnášenlivosti nazvaná „Ensuring justice, protection and support for victims of hate crime and hate speech: 10 key guiding principles“ (Zajištění spravedlnosti, ochrany a podpory pro oběti trestných činů z nenávisti a nenávistných výroků: deset klíčových zásad) (prosinec 2017) a zpráva Agentury pro základní práva nazvaná „Ensuring justice for hate crime victims: professional perspectives“ (Zajištění spravedlnosti pro oběti trestných činů z nenávisti: pohled odborníků) (duben 2016).

²⁹ Většina (64 %) černošských obětí rasově motivovaného násilí, jakož i (63 %) obětí rasistických fyzických útoků ze strany policie neoznámila poslední případ buď proto, že se domnívala, že by se jeho oznámením nic nezměnilo (34 %), nebo proto, že oběti policii nedůvěřují nebo se jí bojí (28 %); viz „Being Black in the EU“ (Být černochem v EU), Agentura pro základní práva, listopad 2018. Téměř každý druhý muslimský respondent v průzkumu Agentury pro základní práva „FRA EU MIDIS II“ 2017 neoznámil poslední případ nenávistně motivovaného obtěžování, neboť byl přesvědčen, že by to nevedlo k žádné reakci. Podobně se s nízkou úrovní ohlašování setkáváme u komunity LGBTI+, viz průzkum Agentury pro základní práva „Průzkum EU-LGBTI II – A long way to go for LGBTI equality (Dlouhá cesta k rovnosti LGBTI)“ (14. května 2020). Čtyři z pěti židovských Evropanů (79 %), kteří se setkali s antisemitským obtěžováním, nejzávažnější případy nikdy neoznámili. Téměř polovina (43 %) případ neoznámila, neboť se domnívala, že není dostatečně závažný, z čehož vyplývá, že se každodenní antisemitské násilí vůči Židům stává běžným (průzkum Agentury pro základní práva na téma diskriminace a trestné činy vůči Židům v EU).

³⁰ Viz například Irská skupina pro poskytování služeb obětem (Irish Victims' Services Group), která sdružuje zástupce soudní, probační a vězeňské služby, právníků, policie a zdravotnických zařízení.

³¹ Zřízení takzvaných „duhových stolů“ na místních policejních stanicích v některých členských státech, například v Belgii, je dobrým příkladem ohleduplného přístupu policie ke komunitě LGBTI+.

³² Pro účely této strategie je kybernetickou kriminalitou nebo trestným činem páchaným online jakýkoli druh trestného činu, který je spáchán online nebo s použitím počítače nebo online nástrojů.

³³ Komise bude mimo jiné spolupracovat s členskými státy k zajištění toho, že budou plně provedena příslušná ustanovení směrnice o boji proti podvodům a padělání bezhotovostních platebních prostředků, a bude zkoumat, jak podpořit další opatření proti podvodům páchaným online a krádeži identity, včetně podpory obětí. V souvislosti s online materiály týkajícími se pohlavního zneužívání dětí bude Komise nadále podporovat iniciativy, jako je síť INHOPE financovaná EU (viz <https://www.inhope.org/EN>), která uživatelům internetu umožňuje takový obsah anonymně oznámit.

komunikaci o právech obětí a potřebách obětí zahájením **kampaně EU na zvýšení povědomí o právech obětí** a podporou vzdělávacích činností.

Kampaň EU se zaměří na zvýšení povědomí o právech obětí v obecné rovině a bude propagovat **odbornou podporu a ochranu obětí se zvláštními potřebami, jako jsou oběti genderově podmíněného a domácího násilí a oběti trestných činů z nenávisti**. Zvláštní pozornost bude věnována oslovení zranitelných skupin a marginalizovaných nebo izolovaných komunit³⁴, které narážejí na větší množství překážek nebo mají omezené možnosti přístupu ke spravedlnosti a podpoře. Zvláštní pozornost bude věnována také vhodným způsobům komunikace, aby se zajistilo, že kampaň osloví oběti z řad dětí, starších osob nebo osob se zdravotním postižením.

Komise se rovněž zaměří na **vzdělávací činnosti**, které účinně osloví subjekty, jež jsou ve styku s oběťmi, jako jsou justiční orgány a další soudní personál přicházející do styku s oběťmi, jako jsou právníci, státní zástupci, soudní zaměstnanci, personál vězeňské a probační služby. Komise v této souvislosti posílí svou spolupráci s Evropskou sítí pro justiční vzdělávání³⁵. Komise bude rovněž s pomocí Agentury Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL)³⁶ podporovat lepší pochopení práv obětí a zdokonalené metody komunikace donucovacích orgánů s oběťmi. S cílem reagovat na konkrétní potřeby obětí kybernetické kriminality bude Komise také pokračovat v podpoře Evropské skupiny pro odbornou přípravu a vzdělání v oblasti kyberkriminality (ECTEG)³⁷.

Služby restorativní justice poskytují obětem bezpečné prostředí s cílem zajistit, aby byl jejich hlas slyšet, a podpořit proces jejich hojení. Směrnice o právech občanů požaduje, aby takové služby především zohledňovaly zájmy a potřeby obětí³⁸. Musí být nastaveny záruky, že oběť nebude v průběhu řízení čelit další viktimizaci. V praxi nemají odborníci ani oběti o službách restorativní justice dostatek znalostí³⁹. Je proto důležité, aby členské státy zajistily vysoce kvalitní normy pro poskytování služeb restorativní justice a odborníkům v oblasti restorativní justice poskytly odbornou přípravu. Potenciální výhody takových služeb závisejí na dostupnosti, přístupnosti a kvalitě služeb restorativní justice v členských státech.

Komise bude společně s členskými státy nadále zlepšovat kvalitu a spolehlivost informací o právech obětí na **portálu e-Justice**⁴⁰ a bude je propagovat u široké škály potenciálních konečných uživatelů. Patří mezi ně oběti, organizace na podporu obětí a vnitrostátní orgány (včetně konzulárních orgánů a policie). Komise v zájmu šíření informací o právech obětí rovněžlepší přístup k informacím získaným v rámci příslušných

³⁴ Například etnické a náboženské menšiny, osoby se zdravotním postižením nebo starší lidé.

³⁵ <http://www.ejtn.eu/>

³⁶ <https://www.cepol.europa.eu/>

³⁷ <https://www.ecteg.eu/>

³⁸ Viz článek 12 a 46. bod odůvodnění směrnice o právech obětí.

³⁹ Zpráva VOIARE vypracovaná organizací Victim Support Europe.

⁴⁰ https://beta.e-justice.europa.eu/65/EN/victims_of_crime

projektů financovaných z prostředků EU⁴¹ a komplexní databázi takových projektů uvede na internetových stránkách Europa.

Účinné podpory a ochrany obětí trestných činů není možné dosáhnout bez spolupráce vnitrostátních orgánů a organizací na podporu obětí. Komise v této souvislosti bude podporovat vzájemné vzdělávání⁴² a výměnu osvědčených postupů mezi vnitrostátními orgány a organizacemi na podporu obětí⁴³. V **novém víceletém finančním rámci na období 2021–2027** Komise navrhla i nadále zajistit možnosti financování pro organizace na podporu obětí, aby mohly přispívat ke správnému provádění pravidel EU v oblasti práv obětí⁴⁴. Podle nového víceletého finančního rámce bude kromě toho Komise podporovat začlenění opatření v oblasti práv obětí do programů pro politiky, jako je bezpečnost⁴⁵, zdraví a vzdělávání, financovaných z prostředků EU. Takový přístup zlepší povědomí o právech obětí u širší veřejnosti a zvýší možnosti financování projektů, jež uplatňují ucelený přístup k právům obětí.

Komise bude i nadále sledovat **provádění příslušných pravidel EU**, včetně ustanovení směrnice o právech obětí týkajících se práv obětí na informace, včetně komunikace jednoduchou a srozumitelnou formou, podporu a ochranu v souladu s individuálními potřebami a ustanovení týkající se odborné přípravy. Jak je uvedeno ve zprávě Komise o provádění směrnice o právech obětí, většina členských států má dosud problémy s úplným/správným provedením a/nebo praktickým prováděním těchto klíčových ustanovení směrnice.

Klíčová opatření pro Evropskou komisi:

- **zahájit kampaň EU na zvýšení povědomí o právech obětí a na propagaci odborné podpory a ochrany obětí se zvláštními potřebami,**
- **podporovat vzdělávací činnosti pro justiční a donucovací orgány,**
- **zajistit financování vnitrostátních organizací na podporu obětí a příslušných komunitních organizací z prostředků EU za účelem poskytování informací, podpory a ochrany obětí a podporování služeb restorativní justice.**

Klíčová opatření pro členské státy:

⁴¹ Příslušné projekty financované v rámci programu Spravedlnost 2014–2020, programu Práva, rovnost a občanství 2014–2020 a jejich nástupců podle nového víceletého finančního rámce na období 2021–2027 https://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2014-2020/justice/index_en.htm.

⁴² Činnosti vzájemného vzdělávání zahrnují účast příslušných vnitrostátních orgánů a organizací na podporu obětí.

⁴³ Například výměna osvědčených postupů při poskytování podpory obětem genderově podmíněného násilí bude organizována prostřednictvím programu EU pro vzájemné učení v oblasti rovnosti žen a mužů.

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/about_the_european_commission/eu_budget/1_en_act_part1_v9.pdf

⁴⁵ Jako příklad takových, již probíhajících opatření lze uvést, že na ohlašování trestných činů online se bude vztahovat budoucí financování v oblasti kybernetické kriminality podle ročního pracovního programu Fondu pro vnitřní bezpečnost – policie na rok 2020.

- **zajistit úplné a správné provádění směrnice o právech obětí a dalších pravidel EU týkající se obětí určitých trestných činů, zejména pokud jde o ustanovení o přístupu obětí k informacím, podpoře a ochraně,**
- **zahájit vnitrostátní kampaně na zvýšení povědomí o právech obětí, včetně podpory pro oběti se zvláštními potřebami,**
- **podporovat občanskou společnost při posilování práv obětí, a to i s pomocí dostupného financování z prostředků EU.**

Klíčová opatření pro jiné zúčastněné subjekty:

Organizace na podporu obětí:

- **spolupracovat s vnitrostátními orgány, včetně justičních a donucovacích orgánů, a účastnit se činností vzájemného vzdělávání.**

2. Zlepšení podpory a ochrany nejzranitelnějších obětí

Všechny oběti trestných činů jsou zranitelné, avšak z důvodu jejich osobních charakteristik, povahy trestného činu, kterým byly poškozeny, nebo osobní situace jsou některé oběti ještě zranitelnější než ostatní.

Situace zranitelnosti některých obětí se za určitých okolností může zhoršit. V průběhu opatření omezujících volný pohyb osob souvisejících s pandemií COVID-19 jsou **oběti domácího násilí**⁴⁶ více vystaveny násilným činům (neboť jsou s pachateli zavřeny pod jednou střechou) a jejich přístup k podpoře a ochraně je omezený⁴⁷.

Vnitrostátní opatření na podporu⁴⁸ a ochranu musí být účinná pro všechny oběti a vždy. V případě obětí domácího násilí to znamená, že i během krize by měly být k dispozici azylové domy, horké linky a psychologická pomoc. Aby bylo možné během krize zaručit podporu a ochranu pro všechny oběti, včetně obětí domácího násilí, opatření na podporu obětí by měla být začleněna do vnitrostátních pandemických nouzových systémů. Může toho být dosaženo například prohlášením služeb na podporu obětí za základní služby⁴⁹.

⁴⁶ Domácí násilí je násilí v rámci úzkého svazku, kdy pachatel žije s obětí pod jednou střechou. Podle směrnice o právech obětí se násilí v rámci úzkého svazku dopouští osoba, jež je stávajícím či bývalým manželem, partnerem nebo jiným rodinným příslušníkem, bez ohledu na to, zda pachatel s obětí sdílí nebo sdílel společnou domácnost (viz 18. bod odůvodnění směrnice o právech obětí). Více se to týká žen a dětí.

⁴⁷ Viz například stanovisko Evropského institutu pro rovnost žen a mužů <https://eige.europa.eu/news/coronavirus-puts-women-frontline> a publikace Coronavirus pandemic in the EU - Fundamental Rights Implications (Pandemie koronaviru v EU – Důsledky pro základní práva) – Bulletin 1 Agentury pro základní práva <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/covid19-rights-impact-april-1#TabPubOverview0>.

⁴⁸ Informace o nejbližších službách podpory pro oběti domácího násilí lze najít zde: <https://www.wave-network.org/find-help/>.

⁴⁹ Prohlášení služby za základní službu zaručuje její fungování v průběhu krize. Služby podpory pro oběti nadále fungovaly během pandemie COVID-19 ve většině členských států, které poskytly údaje o této otázce Komisi a evropské síti pro práva obětí. Některé členské státy, včetně Španělska a Portugalska, prohlásily, že poskytují služby podpory pro oběti jako základní služby. Viz portál e-justice.

V průběhu pandemie COVID-19 a souvisejících opatření omezujících volný pohyb osob přijala většina členských států zvláštní opatření na podporu a ochranu obětí trestných činů. Zejména je velmi důležité zajistit účinný přístup ke službám podpory online a offline, včetně psychologické pomoci a dalších sociálních služeb. Pro oběti domácího násilí by měly být především dostupné azylové domy, psychologická pomoc, podpora pro traumatizované osoby a poradenství. Vnitrostátní donucovací orgány by rovněž měly být obzvláště bdělé, pokud je o zaevidované a nové případy domácího násilí. Je rovněž zásadní zajistit fyzickou ochranu obětí. Komise podporuje výměnu osvědčených postupů týkajících se optimálních prostředků k zajištění přístupu obětí k podpoře a ochraně během pandemie COVID-19, a to prostřednictvím spolupráce s vnitrostátními orgány a občanskou společností.

Komise vyvodí z důsledků pandemie viru COVID-19 pro oběti trestných činů závěry s cílem **vybudovat v rámci našich společností lepší odolnost struktur na podporu obětí**. Komise zejména vyvodí závěry z osvědčených postupů v oblasti práv obětí, které byly shromážděny během pandemie COVID-19⁵⁰, a bude prosazovat opatření, jako je prohlášení služeb na podporu obětí za základní služby, rozvoj služeb podpory online a zapojení občanské společnosti do podpory a ochrany obětí.

Pravidla EU o právech obětí⁵¹ vyžadují, aby členské státy zajistily přístup obětí ke službám podpory v obecné a odborné rovině, které jsou důvěrné, bezplatné a reagují na individuální potřeby obětí. Podle směrnice o právech obětí by obecné služby podpory měly poskytovat informace, poradenství, emoční a psychologickou podporu a odkazovat na lékařskou pomoc. Tyto služby by navíc měly chránit soukromí obětí a jejich rodin. Všechny oběti se zvláštními potřebami by měly mít přístup ke specializovaným službám podpory, jež vycházejí z integrovaného a cíleného přístupu, který zohledňuje konkrétní potřeby obětí, závažnost utrpěné újmy, vztah mezi obětí a pachatelem a situaci obětí v jejich širším sociálním prostředí.

Směrnice o právech obětí rovněž vyžaduje, aby všechny oběti měly přístup k ochraně v souladu s jejich individuálními potřebami. Mimořádná pozornost musí být věnována obětem se zvláštními potřebami ochrany před rizikem sekundární a opakované viktimizace, zastrasování a odvety.

Oběti genderově podmíněného násilí⁵² jsou často silně zasaženy vzhledem k povaze, okolnostem a důsledkům různých forem trestných činů, včetně domácího násilí, sexuálního násilí a obchodování s lidmi. Rozsah genderově podmíněného násilí v EU je alarmující. Každá třetí žena (33 %) od dosažení věku 15 let byla vystavena fyzickému

⁵⁰ Viz výběr osvědčených postupů týkajících se práv obětí během pandemie COVID-19 zveřejněný Komisí na portálu e-Justice:

https://e-justice.europa.eu/content_impact_of_the_covid19_virus_on_the_justice_field-37147-cs.do

⁵¹ Viz zejména články 8 a 9 směrnice o právech obětí a příslušná ustanovení odvětvových právních předpisů, např. článek 23 směrnice o boji proti terorismu.

⁵² Podle směrnice o právech obětí (17. bod odůvodnění) se násilím založeným na pohlaví označuje „násilí, které je vůči určité osobě směřováno z důvodu jejího pohlaví, pohlavní identity nebo vyjádření pohlavní identity nebo které má nepřiměřený dopad na osoby určitého pohlaví“.

a/nebo sexuálnímu násilí⁵³ Komise usiluje o to, aby se skoncovalo s genderově podmíněným násilím vůči ženám a dívkám, podle **strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025**⁵⁴. Opatření zahrnují přistoupení EU k Istanbulské úmluvě nebo alternativní legislativní opatření, která sledují stejný cíl. Komise rovněž zahájí činnost **sítě EU pro prevenci genderově podmíněného a domácího násilí** a přijme opatření **na ochranu bezpečnosti obětí genderově podmíněné kybernetické kriminality**, zejména tím, že usnadní vypracování rámce pro spolupráci mezi internetovými platformami a jinými zúčastněnými stranami.

Komise se zaměří na **posílení fyzické ochrany obětí**. Komise bude zejména nadále podporovat používání **evropských ochranných příkazů** pro osoby, jež potřebují ochranu a cestují nebo se stěhují do jiné země EU. Počet evropských ochranných příkazů vydávaných a prováděných v Evropské unii je velmi nízký⁵⁵. Hlavní důvody této situace zahrnují nedostatečné povědomí o dostupnosti, širokou škálu, složitost a neefektivnost ochranných opatření, která jsou v členských státech k dispozici.

Účinnost evropských ochranných příkazů totiž závisí na základních vnitrostátních opatřeních týkajících se fyzické ochrany obětí. V současné době jsou vnitrostátní opatření nedostatečná a oběti stále nejsou v bezpečí, a to ani v případě, kdy se na ně vztahují ochranné příkazy⁵⁶. Ve vnitrostátních opatřeních pro fyzickou ochranu nejsou zejména dostatečně zohledněny a promítnuty zvláštní potřeby žen, které žádají o vnitrostátní nebo evropský ochranný příkaz⁵⁷. Pravidla EU neharmonizují povahu vnitrostátních ochranných opatření ani postupy zavedené podle vnitrostátních právních předpisů k zajištění fyzické ochrany obětí. Směrnice o právech obětí (článek 18) stanoví opatření zaměřená na citovou nebo psychologickou podporu a ochranu obětí, ale postupy pro fyzickou ochranu obětí a jejich rodinných příslušníků před dalším násilím jsou ponechány na vnitrostátních právních předpisech. Komise proto zváží další posílení ochrany obětí tím, že zavede **minimální normy pro fyzickou ochranu obětí**, včetně minimálních podmínek pro vydávání a náležitosti ochranných opatření (např. příkazy směřující k ochraně nebo zákazu)⁵⁸. Kromě toho bude Komise nadále podporovat účinné uplatňování

⁵³ FRA (2014), Násilí na ženách: průzkum napříč EU. Hlavní výsledky, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie.

⁵⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Unie rovnosti: strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025, COM(2020) 152 final, viz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM%3A2020%3A152%3AFIN>.

⁵⁵ Zpráva Komise o provádění směrnice o evropském ochranném příkazu uvedená výše ukazuje, že podle informací, které má Komise k dispozici, bylo v období 2015–2018 vydáno pouze 37 evropských ochranných příkazů a pouze 15 jich bylo vykonáno (období, za které členské státy sdělily Komisi své údaje).

⁵⁶ Viz zpráva Evropského parlamentu o provádění směrnice o evropském ochranném příkazu.

⁵⁷ Viz zejména zpráva o zvláštních potřebách a ochranných příkazech, která se týká ochranných příkazů a obětí domácího násilí, spolufinancovaná programem Daphne (2016). Ze zprávy vyplývá, že zvláštní potřeby žen, které žádají o ochranný příkaz, jsou příslušnými vnitrostátními orgány často přehlíženy. Stejná studie poukazuje na závažné rozdíly v rozhodnutích vnitrostátních soudů, pokud jde o náležitosti uplatňování ochranných příkazů. http://snap-eu.org/report/International_Report.pdf.

⁵⁸ V souladu se směrnicí 2011/99/EU mohou vnitrostátní právní předpisy, jimiž se řídí ochranná opatření, stanovit, aby byl osobám, které představují nebezpečí, uložen zákaz vstupu do určitých míst, zákaz či omezení kontaktů nebo zákaz či omezení týkající se přiblížení se k chráněné osobě blíže než na předepsanou vzdálenost.

vnitrostátních a evropských ochranných příkazů tím, že poskytne možnosti financování v rámci programu Spravedlnost, zvýší informovanost a zdůrazní potřebu poučit odborníky z praxe o dostupnosti evropského ochranného příkazu.

Komise bude rovněž povzbuzovat členské státy, aby zřizovaly **rodinné domovy** poskytující cílenou a integrovanou podporu obětem genderově podmíněného násilí⁵⁹. Komise bude podporovat zřizování těchto rodinných domovů prostřednictvím kampaně EU o právech obětí, dostupných finančních prostředků EU a kontaktů s příslušnými zúčastněnými stranami.

Pokud jde o osoby, které vyžadují cílenou a integrovanou podporu a ochranu, je třeba se v první radě zmínit o **dětských obětech**. Komise bude i nadále prosazovat pravidla EU podle směrnice o právech obětí, které se zaměřují zvláště na děti, v souladu s obecnou zásadou, že je-li obětí dítě, musí být prvořadým zájmem nejlepší zájmy dítěte⁶⁰. Komise rovněž posiluje sledování vnitrostátních právních systémů z hlediska jejich vstřícnosti k dětem. Komise má v úmyslu přijmout v roce 2021 **komplexní strategii pro práva dítěte**⁶¹, která bude obsahovat cílená opatření týkající se dětských obětí trestných činů, např. trvalou podporu dětských domovů⁶².

Pokud jde o dětské oběti pohlavního zneužívání, Komise hodlá **v roce 2020** přijmout zvláštní **strategii pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí**. Tato strategie bude obsahovat opatření zaměřená na podporu a ochranu dětských obětí pohlavního zneužívání. Komise posílí spolupráci mezi donucovacími orgány, sítí horkých linek sítě INHOPE a průmyslovým odvětvím. Komise prozkoumá nejnovější technologický vývoj za účelem rychlejšího odhalování a odstraňování online materiálů týkajících se pohlavního zneužívání dětí.

Další skupinou zvláště zranitelných obětí, jež vyžaduje odbornou a integrovanou podporu, jsou **oběti terorismu**. Teroristické útoky nejsou namířeny jen proti jednotlivcům, ale také proti státům a proti našim svobodným a otevřeným společnostem bez hranic. Členské státy musí dostát své odpovědnosti a zajistit nezbytnou podporu, ochranu a uznání těchto obětí. Teroristické útoky se často zaměřují na turistické destinace nebo dopravní uzly, což má dopad zejména na přeshraniční oběti. V důsledku toho bývají oběti terorismu při uplatňování svých práv zvláště vystaveny problémům souvisejícím s přeshraniční situací.

⁵⁹ Rodinný domov je model bezpečného místa pro oběti domácího násilí, kde oběti mohou pod jednou střechou oznámit trestný čin, získat psychologickou podporu a poradenství.

⁶⁰ Taková zvláštní opatření zahrnují také informace pro děti, jednání vstřícná k dětem a zvláštní ochranu pro děti.

⁶¹ Pověřovací dopis Dubravky Šuicové, kandidátky na místopředsedkyni pro demokracii a demografii, 1. prosince 2019, k dispozici na: https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/default/files/2019-12-01/commissioner_mission_letters/mission-letter-dubravka-suica_en.pdf.

⁶² Dětský domov, jako např. skandinávský model Barnahus, který se v současné době rozšiřuje do všech zemí Evropské unie i v mezinárodním měřítku, je k dětem vstřícný, interdisciplinární a různé subjekty zahrnující středisko pro dětské oběti a svědky, kde je možné provádět pohovory s dětmi a jejich zdravotní vyšetření pro forenzní účely, jejich komplexní posouzení a kde jsou dětem poskytnuty všechny příslušné terapeutické služby od příslušných odborníků.

S cílem podpořit integrovanou podporu pro oběti terorismu ve všech členských státech EU zahájila Komise v lednu 2020 činnost **odborného centra EU pro oběti terorismu** jako dvouletý pilotní projekt⁶³. Centrum EU bude mimo jiné poskytovat pokyny a odbornou přípravu týkající se práv a potřeb obětí, které budou vycházet z osvědčených postupů dotčených členských států. Komise zajistí hladký průběh tohoto pilotního projektu a posoudí potřebu jeho pokračování do konce roku 2021⁶⁴.

Nehledě na úsilí členských států počet **trestných činů z nenávisti** v EU narůstá⁶⁵. Vzrůstají obavy ohledně toho, že cílem trestných činů z nenávisti se stávají organizace občanské společnosti, aktivisté a politici. Poskytování podpory jejich obětem je mimořádně důležité pro umožnění a posilování demokratického dialogu. Trestné činy z nenávisti neúměrně postihují určité komunity, jako jsou židé, Romové, muslimové, osoby afrického původu, migranti a komunita LGBTI+, a zejména ti, kteří se stávají oběťmi na základě více důvodů.

Ve vztahu k právům obětí se **iniciativy Komise proti rasismu a xenofobii** zaměřují na podporu ohlašování trestných činů z nenávisti, zlepšování přesného vyšetřování motivace předsudků a podporu obětí rasismu a xenofobie. Komise bude pokračovat v provádění nedávno přijatých hlavních zásad pro zajišťování spravedlnosti, ochrany a podpory pro oběti trestných činů z nenávisti a nenávistných výroků⁶⁶.

Komise bude dále pokračovat v podpoře členských států v procesu vypracovávání vnitrostátních strategií pro boj proti antisemitismu za účelem posílení práv a ochrany obětí antisemitských trestných činů z nenávisti⁶⁷. Opatření pro práva obětí budou navíc koordinována s činnostmi podle připravované iniciativy za rovnost a začlenění Romů a připravované **strategie pro rovnost LGBTI+ osob**.

Komise bude podporovat také cílenou a integrovanou podporu obětí trestných činů z nenávisti, což bude zahrnovat úzkou spolupráci s příslušnými komunitami. V souvislosti s tím bude Komise nadále spolupracovat se dvěma nedávno zřízenými

⁶³ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en

⁶⁴ Na základě své analýzy a s ohledem na dostupné finanční prostředky Komise rozhodne, zda v činnostech centra EU pokračovat i po roce 2021.

⁶⁵ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-factsheet_hatecrime_en_final_0.pdf

⁶⁶ V roce 2019 se skupina na vysoké úrovni pro boj proti rasismu a xenofobii a jiným formám nesnášenlivosti dohodla na vytvoření tří pracovních skupin s podporou Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, Agentury Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva a Agentury pro základní práva, které mají být nápomocny vnitrostátním orgánům při zavádění účinných a přiměřených služeb podpory pro oběti trestných činů z nenávisti a při vypracování cílené strategie odborné přípravy zaměřené na prosazování práva a zaznamenávání, shromažďování údajů a povzbuzování obětí trestných činů z nenávisti, aby tyto činy ohlašovaly. Bližší informace viz: http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874.

⁶⁷ Viz nová pracovní skupina Komise pro boj proti antisemitismu zaměřená na provádění prohlášení Rady k boji proti antisemitismu a rozvoji společného bezpečnostního přístupu v zájmu lepší ochrany židovských komunit a institucí v Evropě (6. prosince 2018).

pracovními skupinami⁶⁸ na zlepšení podpory pro oběti a na poskytování odborné přípravy pro policii. Komise bude rovněž věnovat zvláštní pozornost podpoře a ochraně obětí z etnických skupin a menšin, které jsou zvláště vystaveny trestným činům a/nebo potřebují zvláštní podporu a ochranu.

Oběťmi trestných činů z nenávisti a různých forem zneužívání jsou často **osoby se zdravotním postižením**⁶⁹. Jejich přístup ke spravedlnosti může být ještě obtížnější, jsou-li zbaveny právní způsobilosti. Úmluva Organizace spojených národů o právech osob se zdravotním postižením⁷⁰ vyžaduje, aby účastnické státy přijaly veškerá vhodná opatření na podporu fyzického, kognitivního a psychického zotavení, rehabilitace a opětovného sociálního začlenění osob se zdravotním postižením, které se stanou oběťmi jakékoli formy vykořisťování, násilí nebo zneužití. V této souvislosti budou opatření přijímaná v rámci této strategie v souladu s ustanoveními Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením⁷¹.

Rovněž **starší osoby** se mohou snadněji stát oběťmi různých forem trestné činnosti, a to kvůli své omezené pohyblivosti, celkovému zdravotnímu stavu⁷² nebo závislosti na jiných osobách (včetně rodinných příslušníků nebo zaměstnanců v pečovatelských zařízeních). Je proto zásadně nutné zajistit, aby byla k dispozici odborná podpora a ochrana, jež reaguje na individuální potřeby starších osob.

Specifická pozornost by měla být věnována také obětem **organizované trestné činnosti**. Zvláštní formou organizované trestné činnosti je obchodování s lidmi. Má ničující dopady na oběti s ohledem na povahu, okolnosti, dobu trvání a následky trestného činu. **Oběti obchodování s lidmi** potřebují zvláštní pomoc, podporu a ochranu. Téměř polovina obětí obchodování s lidmi registrovaných v EU jsou občané EU, většinu všech obětí tvoří ženy a dívky, které jsou předmětem obchodování hlavně kvůli sexuálnímu vykořisťování. EU řeší obchodování s lidmi komplexně, prostřednictvím koordinace ve

⁶⁸ Skupina na vysoké úrovni pro boj proti rasismu a xenofobii a jiným formám nesnášenlivosti se v roce 2019 dohodla na vytvoření dvou dalších pracovních skupin, které mají být nápomocny vnitrostátním orgánům, pokud jde o odbornou přípravu pro donucovací orgány v záležitostech obětí trestných činů z nenávisti, pod vedením Agentury Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL), a pokud jde o podporu obětí trestných činů z nenávisti, pod vedením Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě.

⁶⁹ Například Evropský parlament zdůraznil, že u žen se zdravotním postižením je dvakrát až pětkrát vyšší pravděpodobnost, že budou vystaveny násilí, než u jiných žen a že 34 % žen se zdravotním problémem nebo zdravotním postižením bylo během svého života vystaveno fyzickému nebo sexuálnímu násilí ze strany partnera, viz: Usnesení Evropského parlamentu o situaci žen se zdravotním postižením (2018/2685(RSP)).

⁷⁰ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html#Fulltext>

⁷¹ Zejména článek 6 o ženách se zdravotním postižením, článek 9 o přístupnosti, článek 12 o rovnosti před zákonem a článek 13 o přístupu ke spravedlnosti.

⁷² 49 % osob ve věku 65 let nebo více uvádí, že trpí postižením nebo dlouhodobým zdravotním omezením; Statistiky Eurostatu o subjektivně vnímaných dlouhodobých omezeních při běžných činnostech v důsledku zdravotních problémů podle pohlaví, věku a příjmů.

všech příslušných oblastech a ve společném úsilí se zúčastněnými stranami⁷³. Komise pracuje zejména na novém strategickém přístupu k vymýcení obchodování s lidmi jako součásti bezpečnostní unie. Opatření zaměřená na vymýcení obchodu s lidmi budou rovněž dále rozvíjena v souvislosti s připravovanými iniciativami pro boj proti organizované trestné činnosti.

Trestná činnost proti životnímu prostředí ovlivňuje celou společnost a může mít obzvláště nepříznivý dopad na jednotlivce. Může ovlivňovat zdravotní stav, životní podmínky a snižovat hodnotu nemovitostí. Oběti trestných činů proti životnímu prostředí mohou být obzvláště zranitelné, pokud jde o sekundární viktimizaci, zastrasování a odvetu. Zejména pokud je trestná činnost proti životnímu prostředí formou organizované trestné činnosti. Tyto oběti by měly mít přístup k odborné podpoře a ochraně.

Nelegální migranti, kteří se stávají oběťmi trestných činů, jsou také často v situaci zranitelnosti a přístup ke spravedlnosti pro ně může být obtížný⁷⁴. Oznáme-li trestný čin na policii, může jim být nařízeno, aby se vrátili do své domovské země⁷⁵. Podle směrnice o právech obětí se práva obětí použijí na oběti bez diskriminace, nezávisle na jejich pobytovému statusu⁷⁶. To platí i pro nezletilé osoby bez doprovodu. V rámci této strategie posoudí Komise právní a praktické nástroje na úrovni EU ke zlepšení ohlašování trestných činů a přístupu ke službám podpory pro oběti z řad migrantů nezávisle na jejich pobytovému statusu. Komise bude zejména podporovat výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy zaměřenou na oddělování ohlašování trestných činů od postupu navrácení, aniž by byla ohrožena účinnost takových postupů.

Jinou skupinou obětí v situaci zvláštní zranitelnosti jsou **oběti trestného činu spáchaného v detenčních zařízeních**. Podle Světové zdravotnické organizace je násilí

⁷³ Pokud jde o komplexní právní a politický rámec EU pro řešení problematiky obchodování s lidmi, který je zaměřený na oběti, genderově specifický a citlivý vůči dětem, viz https://ec.europa.eu/anti-trafficking/node/4598_en.

⁷⁴ Viz například projekt COMPAS (Centrum pro migraci, politiku a společnost) Oxfordské univerzity nazvaný „Safe reporting of crime for victims and witnesses with irregular status in the US and Europe (Ohlašování trestných činů bezpečně pro oběti a svědky s nelegálním statutem v USA a Evropě)“ zveřejněný v roce 2019 nebo výsledky projektu platformy pro mezinárodní spolupráci týkající se migrantů bez dokladů nazvaného „Insecure justice? – residence permits for victims of crime in Europe (Nebezpečná spravedlnost? – povolení k pobytu pro oběti trestných činů v Evropě)“.

⁷⁵ Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí členské státy v zásadě vydají rozhodnutí o navrácení každému státnímu příslušníkovi třetí země, který pobývá neoprávněně na jejich území. Obětem určitých kategorií trestných činů, jako jsou závažné případy pracovního vykořisťování, mohou být v jednotlivých případech udělena časově omezená povolení k pobytu – viz směrnice 2009/52/ES (směrnice o sankcích vůči zaměstnavatelům).

⁷⁶ Zpráva Agentury pro základní práva (2019) nazvaná „Migration: Key fundamental rights concerns“ (Migrace: klíčové otázky základních práv) poukazuje na rozsáhlé nedostatečné ohlašování trestných činů u obětí z řad migrantů. Jak prokázal výzkum provedený Evropskou sítí proti rasismu, migranti, s nimiž byly provedeny pohovory ve 24 zemích, vyjadřovali obavu, že ohlášení trestného činu by negativně ovlivnilo výsledek jejich imigračního řízení.

každoročně vystaveno 25 % vězňů⁷⁷. Jejich přístup ke spravedlnosti je často omezený. Jsou izolováni, stigmatizováni a mají omezený přístup k informacím⁷⁸. V rámci této strategie posoudí Komise prostředky, jež by poskytly účinnou podporu a ochranu obětem v detenčních zařízeních, např. protokoly na ochranu obětí v detenci a nezávislé detenční subjekty pro vyšetřování trestných činů spáchaných v detenčních zařízeních. Komise bude také podporovat odbornou přípravu pro pracovníky detenčních zařízení v rámci připravované strategie evropského justičního vzdělávání.

Cílená a integrovaná podpora pro nejzranitelnější oběti, která uplatňuje ucelený, různé subjekty zahrnující přístup, vyžaduje úzkou spolupráci orgánů s příslušnými organizacemi a etnickými, náboženskými a jinými menšinovými komunitami. Komise bude v rámci této strategie věnovat podpoře takové součinnosti velkou pozornost. Hlavní odpovědnost však spočívá na členských státech, které by měly zřídit příslušné struktury a usnadnit nezbytnou součinnost mezi orgány a občanskou společností. Také další subjekty se vyzývají, aby posílily své činnosti na podporu a ochranu nejzranitelnějších obětí.

Klíčová opatření pro Evropskou komisi:

- podporovat opatření, která vycházejí ze zkušeností získaných z pandemie COVID-19, jako jsou podpůrné služby online a prohlášení služeb na podporu obětí za základní služby,
- podporovat integrovaný a cílený přístup EU k podpoře obětí se zvláštními potřebami, jako jsou dětské oběti, oběti genderově podmíněného nebo domácího násilí, oběti rasistických a xenofobních trestných činů z nenávisti, LGBTI+ oběti trestných činů z nenávisti, oběti z řad starších osob a oběti se zdravotním postižením, a to prostřednictvím možností financování z prostředků EU a kampaně EU na zvýšení povědomí o právech obětí,
- zajistit přistoupení EU k Istanbulské úmluvě nebo k alternativním opatřením, která sledují stejný cíl,
- posoudit zavedení minimálních norem pro fyzickou ochranu obětí, včetně minimálních podmínek pro vydávání a náležitosti ochranných opatření, a je-li to nezbytné, předložit do roku 2022 legislativní návrhy,
- provádět hlavní zásady pro zajištění ochrany a podpory pro oběti trestných činů z nenávisti a nenávistných projevů,
- usnadnit spolupráci mezi členskými státy za účelem zlepšení podpory obětí terorismu, zejména v přeshraničních případech, prostřednictvím pilotního odborného centra EU pro oběti terorismu,

⁷⁷ Definice násilí ve věznicích jsou uvedeny ve zprávě „Prison and Health“ (Vězení a zdraví) (2014), s. 19–21, Světové zdravotnické organizace. Zpráva je k dispozici na adrese: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/249188/Prisons-and-Health.pdf.

⁷⁸ Podrobnější analýza viz zpráva nazvaná „Rights behind bars – Access to justice for victims of violent crime suffered in pre-trial or immigration detention“ (Práva za mřížemi – Přístup ke spravedlnosti pro oběti násilných trestných činů utrpěných ve vyšetřovací vazbě nebo v zajišťovacích zařízeních pro přistěhovalce) vypracovaná organizací Fair Trials a zveřejněná v roce 2019, <https://www.fairtrials.org/publication/rights-behind-bars>.

- posoudit nástroje na úrovni EU, které by obětem z řad migrantů nezávisle na jejich pobytovém statusu a obětem v detenčních zařízeních umožnily ohlašovat trestné činy, a je-li to nezbytné, předložit do roku 2022 legislativní návrhy.

Klíčová opatření pro členské státy:

- na základě zkušeností získaných z pandemie COVID-19 přijmout opatření s cílem zajistit, aby oběti genderově podmíněného a domácího násilí měly přístup k podpoře a ochraně, která je začleněna do vnitrostátních mimořádných opatření v souvislosti s pandemií, včetně trvalého přístupu do azylových domů a k telefonním linkám pomoci, a aby se posílilo zapojení občanské společnosti do podpory a ochrany obětí,
- zřídit integrované a cílené odborné služby na podporu nejzranitelnějších obětí, včetně dětských domovů, rodinných domovů, bezpečných domovů pro osoby LGBTI+, inkluzivních a přístupných služeb a prostor pro osoby se zdravotním postižením nebo nezávislé detenční subjekty pro vyšetřování trestných činů spáchaných v detenci,
- přijmout opatření, která zajistí, aby všechny oběti, včetně obětí z řad migrantů, měly přístup ke spravedlnosti nezávisle na svém pobytovém statusu,
- přijmout opatření, která zajistí, aby dětské oběti měly přístup k justici vstřícně k dětem,
- zajistit výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy EU na podporu a ochranu nejzranitelnějších obětí, včetně obětí terorismu,
- přijmout opatření, jež zajistí, že oběti terorismu jsou jako takové uznávány, např. zvážit zřízení památníků, muzeí a medailí,
- usnadnit spolupráci a zabezpečit koordinovaný přístup k právům obětí ze strany justičních a donucovacích orgánů, pracovníků ve zdravotnictví a sociálních službách, dalších příslušných odborníků a organizací občanské společnosti s cílem zajistit cílenou a integrovanou podporu nejzranitelnějším obětem,
- usnadnit spolupráci mezi příslušnými orgány nebo subjekty členských států poskytujícími odbornou podporu s cílem zajistit účinný přístup obětí terorismu k relevantním informacím v přeshraničních případech⁷⁹.

Klíčová opatření pro jiné zúčastněné subjekty:

- organizace občanské společnosti – zapojit se do poskytování podpory obětem ve spolupráci s příslušnými vnitrostátními orgány.

3. Usnadnění přístupu obětí k odškodnění

Přístup obětí ke spravedlnosti je v mnohých členských státech obtížný. Oběti mohou uplatnit nárok na státem poskytované odškodnění pouze po absolvování dlouhého, často nákladného a časově náročného procesu, který začíná trestním řízením a po kterém následují pokusy o získání odškodnění od pachatele. Jak dokládá zpráva o odškodňování

⁷⁹ Jak je stanoveno v článku 26 směrnice o boji proti terorismu.

obětí⁸⁰, hlavními důvody jsou mimo jiné nedostatečné informace o právech obětí na odškodnění, četné procesní překážky včetně restriktivních lhůt, nedostatečné přidělování prostředků z vnitrostátních rozpočtů a složitá pravidla, jimiž se řídí odškodnění pachatelem a odškodnění poskytované státem. Pro oběti v přeshraničních situacích je ještě obtížnější získat odškodnění od státu, ve kterém se staly obětí, a to nehledě na existenci pravidel EU v této oblasti⁸¹.

Všechny příslušné subjekty by měly v mezích svých pravomocí přijmout opatření ke zlepšení přístupu obětí k odškodnění.

Podle směrnice o odškodňování⁸² musí členské státy zajistit, aby jejich vnitrostátní předpisy stanovily existenci systému odškodnění obětí násilných trestných činů spáchaných na jejich území, který zaručuje **spravedlivé a přiměřené odškodnění obětí**⁸³. Komise doporučuje, aby členské státy učinily své vnitrostátní systémy pro odškodnění vstřícnější vůči obětem, a to zjednodušením pravidel pro přístup k odškodnění a zvýšením dostupných částek prostřednictvím úpravy vnitrostátních rozpočtů. Podle směrnice o právech obětí musí členské státy také zajistit, aby byly oběti od prvního kontaktu s příslušnými orgány informovány o tom, jak a za jakých okolností mohou získat odškodnění. Komise bude povzbuzovat členské státy, aby tyto minimální normy překročily a zajistily, že oběti budou lépe informovány o vnitrostátních systémech odškodnění také pomocí jiných prostředků, jako jsou obecné informační kampaně o právech obětí a interaktivní internetové stránky.

Celkovým cílem odškodnění je uznat oběti násilných, úmyslných trestných činů a přispět k procesu hojení⁸⁴. Během postupu odškodnění by oběti za žádných okolností neměly být vystavovány riziku sekundární viktimizace. Členské státy by měly zajistit, aby oběti byly chráněny před rizikem sekundární viktimizace nejen během trestního řízení, ale i při uplatňování nároku na odškodnění. V této souvislosti je třeba věnovat pozornost také obětem terorismu, přičemž každý členský stát by měl mít zvláštní odpovědnost za zajištění spravedlivého a přiměřeného odškodnění⁸⁵.

Pokud jde o usnadnění přístupu obětí k odškodnění, Komise bude sledovat provádění stávajících právních předpisů EU, a zejména směrnice o odškodňování a rámcového

⁸⁰ Zpráva zvláštního poradce J. Milqueta předsedovi Evropské komise Jean-Claude Junckerovi: „Posilování práv obětí: od kompenzace po náhradu škody – k nové strategii EU pro práva obětí na období 2020–2025“, březen 2019.

⁸¹ Směrnice o odškodňování.

⁸² Viz čl. 12 odst. 2 směrnice o odškodňování.

⁸³ Viz stanovisko generálního advokáta Michala Bobka ve věci C-129/19 přednesené dne 14. května 2020 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=839BD6797AC265879227F4CB8EFBE070?text=&docid=226497&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1859548>

⁸⁴ Viz zejména zpráva zvláštního poradce J. Milqueta.

⁸⁵ Podle článku 24 směrnice o boji proti terorismu poskytnou členské státy pomoc při uplatňování nároků na odškodnění obětí terorismu, jež skýtá vnitrostátní právo dotčeného členského státu.

rozhodnutí o vzájemném uznávání peněžních trestů a sankcí⁸⁶, a zjistí, jak a do jaké míry by mohly být vylepšeny, aby se usnadnil přístup obětí k odškodnění. K usnadnění přístupu obětí k navrácení majetku a k odškodnění obětí v přeshraničních případech bude přispívat nařízení o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci⁸⁷, jakmile bude použitelné⁸⁸. Směrnice z roku 2014 o zmrazování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti⁸⁹, která harmonizuje systémy zmrazování a konfiskace v celé EU, vyžaduje, aby členské státy zajistily, aby příkaz ke konfiskaci nebránil obětem trestného činu v uplatňování jejich nároků na náhradu škody. Komise bude analyzovat možnosti zlepšení přístupu obětí k odškodnění podle této směrnice.

Komise a členské státy by také měly prozkoumat, jak zlepšit koordinaci a spolupráci mezi členskými státy k usnadnění přístupu obětí k odškodnění v přeshraničních případech. Členské státy by zejména měly zlepšit spolupráci v rámci evropské sítě národních kontaktních bodů pro odškodnění⁹⁰. Evropská síť pro práva obětí⁹¹ a evropská síť národních kontaktních bodů pro odškodnění by měly posoudit, jak zlepšit svou spolupráci a zvýšit účinnost těchto sítí.

Klíčová opatření pro Evropskou komisi:

- **monitorovat a posoudit právní předpisy EU v oblasti odškodnění (zahrnující odškodnění poskytované státem a odškodnění pachatelem), včetně rámcového rozhodnutí o vzájemném uznávání peněžitých trestů a pokut, a v případě nutnosti navrhnout do roku 2022 opatření s cílem tento rámec doplnit.**

Klíčová opatření pro členské státy:

- **zhodnotit vnitrostátní systémy odškodnění a v případě potřeby odstranit stávající procesní překážky,**
- **zajistit, aby ve vnitrostátních rozpočtech bylo zohledněno spravedlivé a přiměřené státem poskytované odškodnění násilných trestných činů včetně obětí terorismu,**
- **zajistit plné uplatňování nařízení o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci, a zejména jeho ustanovení o navrácení majetku obětí a odškodnění obětí,**
- **přijmout opatření, která zajistí, aby oběti nebyly v průběhu postupu odškodnění vystavovány sekundární viktimizaci,**

⁸⁶ Rámcové rozhodnutí Rady 2005/214/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut.

⁸⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1805 ze dne 14. listopadu 2018 o vzájemném uznávání příkazů k zajištění a příkazů ke konfiskaci.

⁸⁸ Od 19. prosince 2020.

⁸⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii.

⁹⁰ Zřízená podle článku 16 směrnice o odškodňování.

⁹¹ Evropská síť pro práva obětí, vytvořená z grantu EU, poskytuje fórum pro národní odborníky, kteří si vyměňují osvědčené postupy a diskutují o právech obětí. Bližší informace viz: <https://envr.eu/>.

- usnadnit homogenní přístup k informacím o vnitrostátních systémech odškodnění (zřídit interaktivní, přístupné a uživatelsky přívětivé internetové stránky),
- zajistit, aby si pracovníci vnitrostátních orgánů pro odškodnění byli vědomi práv a potřeb obětí s cílem zamezit riziku sekundární viktimizace,
- spolupracovat s jinými členskými státy v přeshraničních případech v rámci příslušných struktur EU.

Klíčová opatření pro jiné zúčastněné subjekty:

- evropská síť pro práva obětí a evropská síť kontaktních bodů pro odškodnění – prozkoumat, jak zlepšit jejich spolupráci a zvýšit účinnost evropské sítě kontaktních míst pro odškodnění,
- organizace na podporu obětí – spolupracovat s vnitrostátními orgány pro odškodnění a nabízet svou podporu, výměnu osvědčených postupů a činností vzájemného vzdělávání.

SPOLUPRÁCE V OBLASTI PRÁV OBĚTÍ

4. Posílení spolupráce a koordinace mezi všemi příslušnými subjekty

Hlavním cílem posilování spolupráce a koordinace na úrovni EU a vnitrostátní úrovni je zabezpečit, aby všechny příslušné subjekty spolupracovaly za účelem zajištění přístupu obětí ke spravedlnosti. Podle pravidel EU o právech obětí by všechny oběti trestných činů měly být jako takové uznávány a mělo by s nimi být zacházeno s respektem, profesionálně, individuálně a bez jakékoli diskriminace. To vyžaduje zapojení všech příslušných subjektů.

Na vnitrostátní úrovni je důležité spojovat všechny osoby, které přicházejí do styku s oběťmi. Zahrnují policii, justiční orgány, soudní zaměstnance, služby na podporu obětí, odborníky z praxe a orgány pro odškodnění. V případě některých obětí je také důležité zapojit pracovníky v oblasti zdravotnictví, vzdělávání, sociálních služeb nebo pracovníky detenčních zařízení. Ve skutečnosti je třeba, aby se na zajištění toho, že všechny oběti budou jako takové uznávány, respektovány a budou se moci plně domáhat svých práv, podílely celé společnosti.

Komise bude podporovat koordinaci a spolupráci na vnitrostátní úrovni. Členské státy by měly vytvořit **vnitrostátní strategie pro práva obětí**, které zajistí koordinovaný a horizontální přístup k právům obětí. Takové politiky mohou zahrnovat jmenování vnitrostátních koordinátorů pro práva obětí nebo ombudsmanů odpovědných za práva obětí, pořádání vnitrostátních kampaní na zvýšení povědomí o právech obětí a začlenění práv obětí do jiných politik, např. politik v oblasti zdravotnictví a vzdělávání.

Intenzivnější spolupráce všech subjektů v oblasti práv obětí rovněž povede k vytváření **společností, které jsou odolnější**. V takových společnostech je díky silným společenským vazbám snadnější předcházet trestné činnosti a řešit její důsledky pro konkrétní oběti. Intenzivní spolupráce a spojenectví vnitrostátních orgánů a občanské společnosti včetně nevládních organizací na podporu obětí má v této souvislosti zásadní význam. Strategie tak bude podporovat opatření zaměřená na využití potenciálu těchto synergií.

Horizontálnější přístup k právům obětí pomůže zajistit **platforma pro práva obětí** na úrovni EU, kterou zřídí Komise. Tato platforma poprvé spojí všechny subjekty na úrovni EU, které jsou z hlediska práv obětí relevantní. Bude zahrnovat Komisi a klíčové subjekty, jako je evropská síť pro práva obětí (ENVR), síť vnitrostátních kontaktních bodů pro odškodnění, Evropská síť orgánů pro rovné zacházení (EQUINET), protiteroristický koordinátor EU a příslušné agentury, jako je Eurojust, Agentura pro základní práva (FRA), Agentura Evropské unie pro vzdělávání a výcvik v oblasti prosazování práva (CEPOL), Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE) a občanská společnost.

Platforma pro práva obětí usnadní nepřetržitý dialog, výměnu osvědčených postupů a vzájemné obohacování mezi touto strategií, strategií pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025 a několika připravovanými strategiemi⁹².

Koordinátor Komise pro práva obětí zajistí soudržnost a účinnost různých opatření v souvislosti s politikou v oblasti práv obětí. Koordinátor Komise bude odpovědný zejména za zajištění hladkého fungování platformy pro práva obětí. Koordinátor bude také synchronizovat opatření jiných zúčastněných stran na úrovni EU týkající se práv obětí, zejména budou-li souviset s uplatňováním směrnice o právech obětí.

Klíčová opatření pro Evropskou komisi:

- **zřídit platformu pro práva obětí, která zahrne subjekty na úrovni EU, jež jsou v oblasti práv obětí relevantní, a zajistí součinnost s jinými příslušnými politickými strategiemi⁹³.**

Klíčová opatření pro členské státy:

- **vytvořit vnitrostátní strategie pro práva obětí, které budou uplatňovat komplexní a ucelený přístup k právům obětí a zapojí všechny subjekty, u nichž je pravděpodobné, že přicházejí do styku s oběťmi,**

⁹² Jiné relevantní strategie v této oblasti zahrnují strategii týkající se práv dítěte, strategii evropského justičního vzdělávání, strategii pro rovnost LGBTI+ osob, aktualizovaný rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů a strategii bezpečnostní unie, strategický přístup k vymýcení obchodování s lidmi a strategii pro účinnější boj proti pohlavnímu zneužívání dětí.

⁹³ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_en

- podporovat práva obětí mezi všemi subjekty, u nichž je pravděpodobné, že přicházejí do styku s oběťmi, včetně policie, služeb podpory a zdravotnického personálu,
- usnadnit fungování příslušných sítí na úrovni EU sdružujících vnitrostátní odborníky v oblasti práv obětí, jako je evropská síť pro práva obětí,
- přijmout opatření zaměřená na budování společností, které jsou odolnější, podpořením většího zapojení občanské společnosti do vnitrostátních opatření.

Klíčová opatření pro jiné unijní orgány a zúčastněné subjekty:

- Eurojust, Agentura pro základní práva, Evropský institut pro rovnost žen a mužů a evropská síť pro práva obětí by měly podat zprávu o tom, jak zlepšit spolupráci a výměnu informací a osvědčených postupů mezi příslušnými orgány v přeshraničních případech.

5. Posílení mezinárodního rozměru práv obětí

Nedávno přijatý akční plán pro lidská práva a demokracii (2020–2024)⁹⁴ potvrzuje závazek EU podporovat, chránit a dodržovat lidská práva v celosvětovém měřítku. Cílem Evropské unie je zajistit dodržování vysokých standardů práv obětí ve všech souvislostech, a to i v mezinárodních případech. Akční plán rovněž zahrnuje opatření související s obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv, a obrací tak pozornost na oběti trestných činů a zneužívání páchaných v rámci soukromého sektoru, včetně obětí trestné činnosti proti životnímu prostředí.

Globální odpověď EU na pandemii COVID-19 zahrnovala reakce na hrozby v oblasti lidských práv a na nárůst domácího násilí. V rámci podpory na základě přístupu „tým Evropa“ (Team Europe) poskytované partnerským zemím při řešení pandemie Evropská unie i nadále monitoruje lidská práva a demokracii a přesměrovává programy, které mají obětem v partnerských zemích zajistit nezbytnou podporu a ochranu.

EU a její členské státy budou pokračovat ve spolupráci s Organizací spojených národů a Radou Evropy i v rámci těchto institucí zaměřené na podporu unijních práv obětí v partnerských zemích a výměnu osvědčených postupů⁹⁵. EU bude zejména dál podporovat vysoké standardy práv obětí zakotvené v zeměpisných a tematických programech týkajících se přístupu ke spravedlnosti, které jsou v partnerských zemích již prováděny. EU bude zejména pokračovat v podpoře iniciativy EU a OSN „Spotlight“⁹⁶,

⁹⁴ Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě, Akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024, JOIN(2020) 5 final.

⁹⁵ V úvahu by mohl přijít také nově vznikající program OSN v oblasti podnikání a lidských práv, včetně přístupu k (soudním i mimosoudním) prostředkům nápravy pro oběti porušování lidských práv podniky / subjekty soukromého sektoru.

⁹⁶ <https://spotlightinitiative.org/>

kteřá se zaměřuje na prevenci a odstraňování všech forem násilí vůči ženám a dívkám a probíhá v pěti regionech na celém světě. EU rovněž spolupracuje v kampaních proti domácímu násilí s organizacemi FIFA a WHO. EU podpořil Mezinárodní fond pro oběti sexuálního násilí v průběhu konfliktů⁹⁷, jakož i Globální alianci WeProtect proti pohlavnímu vykořisťování dětí na internetu⁹⁸.

EU bude rovněž nadále podporovat opatření na podporu budování kapacit pro prioritní partnerské země, pokud jde o podporu obětí terorismu. EU bude zejména nadále podporovat iniciativy a projekty pod vedením OSN zaměřené na posílení kapacit členských států OSN v oblasti pomoci obětem terorismu, jako je „Skupina přátel obětí terorismu“ vedená Afghánistánem a Španělskem⁹⁹ nebo uspořádání celosvětového kongresu obětí terorismu Úřadem OSN pro boj proti terorismu a Španělskem¹⁰⁰.

EU bude navíc nadále podporovat standardy EU v oblasti práv obětí (včetně unijních práv obětí terorismu, obětí organizované trestné činnosti, obětí trestné činnosti proti životnímu prostředí a unijních práv obětí obecně) v rámci nových programů, které budou vypracovány podle nového víceletého finančního rámce (2021–2027). V souvislosti s přístupovými jednáními a procesem stabilizace a přidružení bude EU nadále úzce spolupracovat s kandidátskými a potenciálními kandidátskými zeměmi na posílení práv obětí.

EU se rovněž zaměří na zajištění optimálního přístupu ke spravedlnosti pro občany EU, kteří se stali obětí ve třetích zemích. To vyžaduje užší kontakt a spolupráci mezi orgány a podpůrnými organizacemi ze třetích zemí a konzulárními orgány a podpůrnými organizacemi z členských států EU. Evropská unie bude prostřednictvím svého vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku podněcovat a usnadňovat takovou spolupráci zaměřenou na zlepšení podpory a ochrany občanů EU, kteří se stali obětí trestného činu ve třetí zemi.

Klíčová opatření pro Evropskou komisi:

- **posílit spolupráci s mezinárodními a regionálními partnery, jako je Organizace spojených národů a Rada Evropy, za účelem podpory vysokých mezinárodních norem v oblasti práv obětí, včetně práv obětí trestných činů z nenávisti, dětských obětí, obětí terorismu, obětí z řad migrantů, obětí sexuálního a genderově podmíněného násilí, LGBTI+ obětí trestných činů z nenávisti, obětí organizované**

⁹⁷ Nový fond pro odškodnění obětí sexuálního násilí v průběhu konfliktů. Fond je založen na závazku Úřadu zvláštního zástupce generálního tajemníka OSN pro otázky sexuálně motivovaného násilí páchaného při konfliktech, činnosti nadace Dr. Denis Mukwege Foundation, organizace Nadia's Initiative a hlasech obětí sexuálního násilí v konfliktech na celém světě. <https://news.un.org/en/story/2019/10/1050271>.

⁹⁸ <https://www.weprotect.org/>

⁹⁹ „Skupina přátel obětí terorismu“ vedená Afghánistánem a Španělskem zahájila činnost v červnu 2019 a má za cíl dále posílit zaměření a činnost OSN v souvislosti s tímto tématem.

¹⁰⁰ <https://www.un.org/counterterrorism/2020-counter-terrorism-week>

trestné činnosti, obětí trestné činnosti proti životnímu prostředí a obětí se zdravotním postižením,

- **používat financování z prostředků EU a politický dialog na podporu, obhajobu a ochranu práv obětí a na zajištění přístupu ke spravedlnosti pro oběti v partnerských zemích,**
- **podporovat spolupráci zaměřenou na zlepšení podpory a ochrany občanů EU, kteří se stali obětí trestného činu ve třetí zemi,**
- **posilovat spolupráci mezi vnitrostátními orgány a organizacemi na podporu obětí ve třetích zemích a konzulárními orgány a organizacemi na podporu obětí v členských státech EU za účelem usnadnění přístupu ke spravedlnosti pro občany EU, kteří se stali obětí trestného činu ve třetí zemi.**

ZÁVĚR

EU musí pro ochranu obětí trestných činů dělat více. První strategie EU v oblasti práv obětí stanoví komplexní soubor opatření pro příštích pět let. Očekává se, že tato opatření zlepší ochranu práv obětí, včetně řádného zohlednění obětí se zvláštními potřebami, a tím zvýší bezpečnost všech občanů v Unii.

Komise se zaměří na plné provádění a prosazování stávajících pravidel EU o právech obětí. Bude podporovat zvyšování povědomí o právech obětí a pracovat s členskými státy na posílení odolnosti struktur na podporu obětí, a to i na základě zkušeností získaných z pandemie COVID-19. Kromě toho bude Komise i nadále posuzovat nástroje EU a jejich možné nedostatky a v případě potřeby předloží do roku 2022 legislativní návrhy na další posílení práv obětí.

Provádění této strategie bude pravidelně sledováno, a to i prostřednictvím pravidelných setkání platformy pro práva obětí s cílem aktualizovat opatření, která spadají do odpovědnosti různých subjektů. Komise kromě toho zhodnotí opatření v rámci této strategie v polovině období a v případě potřeby ji zaktualizuje.

K zajištění plného uplatňování všech práv obětí v celé EU a za všech okolností je nutné, aby se zapojily všechny příslušné subjekty na unijní, vnitrostátní i místní úrovni. Tato strategie vyžaduje společné úsilí Evropské komise, jiných orgánů a institucí, členských států a občanské společnosti. Abychom uspěli, musíme spolupracovat.